משנה · ראשונים · ר״ש משאנץ

ר"ש משאנץ על משנה עוקצים

רבנו שמשון [הר"ש] משאנץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ר"ש משאנץ על משנה עוקצים

רבנו שמשון [הר"ש] משאנץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רש-משאנץ-על-משנה-עוקצים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 6
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 11
משנה ט 12
משנה י 12
פרק ג 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ו 17
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 20
משנה יא 20

פרק א

משנה א

כל שהוא יד ולא שומר. בריש העור והרוטב (חולין דף קיח:) **מייתי לה ויליף לה התם מקראי לטומאה קלה ולטומאה חמורה**:

מיטמא. מכניס טומאה בנוגע באוכל עצמו:

מטמא. מוציא טומאה:

מצטרף. להשלים שיעור כביצה:

משנה ב

בזמן שהם לחים. חשיבי שומר ואכולה קאי:

והפיטמא שלהם. כעין פיטמא של רמון יש לשום ולבצלים והוי שומר ומצטרף.:

והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל. פירוש בערוך כשיזקינו הכרישין והקפלוטות והבצלים יעשה באמצעיתם כמין עמוד ובראשו תורמל ובו הזרע:

שרשי החזרים. משמרין את החזרת וחזרים כמו חזרת:

והנפוס. פי' בערוך * דהא דאמרינן בפרק המדיר (כתובות דף עה.) דנפסא גברא דקולסא גברא היינו שומר ירקות כגון נפוס וקולסי כרוב:

הסיב. פי' בערוך יש לצנון כמין חוטין בראשו שהוא נטוע בארץ ושמו סיב: המינתא והפיגם. מיני ירקות הן ובפרק מפנין (שבת דף קכח.) אמרינן מאי אמינתא אניניא ופי' בערוך *מינט"א בלע"ז והוא עשב המוציא ריח ומביאין אותה עם הגמי בבית הכנסת לריח טוב ואית דגרסי אמיתא:

שעקרן לשתלן. במקום אחר:

השדרה של שבולת. חוט האמצעי שהחטין קבועין בו:

והלבוש שלה. קליפת החטין והוא המוץ:

הסיג של רצפות. פי' בערוך העפר שעל שרשי הירק מצטרף שהוא שומר כדתני עלה בתוספתא [דטבול יום פ"ג] ר"א אומר הסיג של אשכול ושל רצפות מצטרף מפני שהוא משמר את האוכל וי"מ שהוא עלה כרוך על הרצפות:

משנה ג

יד הפרכיל כמו (ביצה ל:*) פרכילי ענבים כשהענבים כרותים עם הזמורה נקראין כך:

טפח מכאן וטפח מכאן. הזמורה שנקצצה והאשכולות תלויים בה טפח מן הזמורה מימין האשכול וטפח משמאל חשוב יד טפי לא כדמוכח בתוספתא:

אשכול. הוא שהגרגרים תלויים בו שקורין גרפ"א ועוקץ שתלוי בזמורה הוא יד האשכול וזנב האשכול הוא סוף שדרה של אשכול שבו גרגירים ותרוייהו חשובים יד לענין טומאה לאשכול בכל שהוא דאכל שהוא קאי ואע"פ שריקן אותו זנב מן הגרגרים:
מכבד של תמרה. כמו מכבדות ובהן תמרים דפ"ק דסוכה (דף יג:) ושל מכבדות דסוף מקום שנהגו (פסחים דף נו:) אשכול שהתמרים תלויים בו:
מלעין של שבולים. סאתא דשבולתא הוא זקן השבולת שיוצא כמין שערות הזקן:

משנה ד

לא מטמאין. שאינם חשובים לא שומר ולא יד:
קולסי הכרוב. פי' בערוך בשם רבינו חננאל בדי תרדין ובדי כרוב שמהן עלין יוצאין נקראין קולסי כרוב וקולסי תרדין:
תניא בתוספתא [עוקצין פ"א] שרשי כל [א] הנעקרין לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין ר' יהודה אומר מלעין של שבולים כל שהן הרי אלו מצטרפין מפני שהם נכססין אגד את הכריכה בין לפנים מן כשיעור בין יתר מכשיעור אינו טמא אלא כשיעור בלבד והמקטף מלילות [ב] להרכיסן בתוך ביתו שיעורן טפח מכבדות של תמרה ששייר בהן תמרה אחת טמאה וכן היד חיבור לה והשרביטין אינם חיבור זה לזה יד הפרכיל שהיא יתרה טפח מכאן וטפח מכאן יד מכבדות של תמרה שהיא יתירה מארבעה טפחים וקנה של שבולים שהוא יותר משלשה טפחים [ג] ושאר כלהנעקרין לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין רבי יוסי אומר אם ליקטן לתלותם בחופתו או על פתח חנותו הרי אלו מטמאין וכן היה ר' יוסי אומר [ד]שרשי העובשין והתפוחין והאתרוגין שליקטן לתלותן על פתח חנותו הרי אלו מצטרפין וכן היה ר' יוסי אומר שרשי הלפות התרדים טמאים מפני שנאכל עמהן. פירוש נכססין. מלשון חולין (דף טו:) חזי לכוס. עובשין תפוחין אתרוגין. מיני פירות הן:

משנה ה

שבסין. בפ"ק דסוכה(דף יד.)אמרינן מאי בסין ר' יוחנן אמר בסין ממש שדשן לידות ברגלי בהמה או במקלות מלשון והוא יבוס צרינו (תהילים ס:י"ד) ר' יוסי מטמא הואיל וראויין להפכן בעתר ור' אלעזר אומר בסין התיר אגדן מלשון (יחזקאל טו) מתבוססת בדמיך מתגלגלת דכיון שהתיר אגדן השבולים מתגלגלין בגורן לפי שנוחין הן להתפזר דגלי אדעתיה דלא ניחא ליה בידות שלהן שאינן ראויות לשבולת אלא כדי לאוגדן בהן והאי מוכח דלא בעי לאוגדן ואפי' קצרן מתחלה לסיכוך דיש להן יד קסברי רבנן

במחשבה נחתי ובמחשבה סלקי ור' יוסי מטמא קסבר מידי דהוה אכלים דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה:

פסיגא. פירש בערוך אשכול שנפסג ונתפצל מקצת ממנו ויש לו כתף ונטף שמו פסיגא מלשון התועה בין הכרמים מפסג ועולה מפסג ויורד בסוף מרובה (בבא קמא דף פא.) וכמו שפירשנו במסכת פאה פ"ז עיקר דאין לך אשכול ענבים שלא יוציא משדרתו כמה אשכלות קטנים מלאים גרגירי ענבים והם נקראים פסיגים:

שרביט שריקנו. בפרק העור והרוטב (חולין דף קיט.) מייתי לה ופריך מינה למאן דאמר אין שומר לפחות מכפול דס"ד דהאי שרביט היינו כגון אותן שהפולין גדלין בהן שקורין גוש"ס בלע"ז:

ורבי אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול. מפני שהפולין גסין ואין צריכין שומר דנוח למשמשן ולנקרן: מטמא בשל קטנית. דשומר הוא דדקין הן ואין יכול לנקרן וניחא ליה שיהו באותן שרביטין שלא יתערב בהן פסולת ומשמושן שמשתמש בהן על ידי השרביטין ומדמטמא בשל קטנית ש"מ יש שומר לפחות מכפול ומסיק בקולחא ומשום יד שהטומאה נגעה בקלח ולא בשרביט ומשום שומר והאי יד הוי לדבר חשוב שהוא יותר מכזית שהשרביט מחובר בו ובפולין שהן גסין לא איכפת ליה בהאי יד ומשמושן לשון תשמיש שהקלח תשמיש לאוכל דמטלטלה באותו קלח:

תני"א בתוספת"א [פ"א] תבואה שבססה בגורן לא מיטמאה ולא מטמאה ולא מצטרפת רבי יוסי אומר [ה] מצטרפת מפני שהופכה בעתר. פי' ברייתא זו כרבי יוחנן דסוכה (דף יד.) דאמר בססן ממש ולשון מצטרפת קשה דהא אין ידות מצטרפות:

משנה ו

הכלוסין. בסוף אלו טריפות(חולין דף סז:) גבי יתושין שבכלוסין פירש בקונטרס שהוא מין קטנית צודר"א בלע"ז והא דמצטרפין יש לפרש משום דאגב איבייהו חזו לאכילה כמו עוקצי דלעת לרבי יוסי דקתני בתוספתא [שם] וכן היה רבי יוסי אומר עוקץ דלעת טמא מפני שנשלק עמה:

אגסים. פרי שקורין פיר"א בלע"ז:

קרוסטמלין. פירש בערוך תפוחים קטנים שדומה לעפצים הנקראים מילין:

פרישין. בירושלמי בריש כלאים ובריש מעשרות אמר ר' יוסי אספרגלין ולמה נקרא שמן פרישין שאין לך מין אילן פריש לקדירה אלא זה בלבד ובלע"ז קודונייי"ץ:

עוזרדין. פרי קטן כדאמרי' בפ' כירה (שבת דף לח.) ביצים מצומקות כעוזרדין וכל אלו עוקצן טפח:

קינרס. פי' בערוך ירקות שהן מרין וצריך למתקן על ידי האור ברותחין כדאשכחן בפרק המביא כדי יין (ביצה דף לד.) אבל מתקנין את הקינרס ואת העכביות:
לא מיטמאין ולא מטמאין. וכל שכן א) שהן מצטרפין.

פרק ב

משנה א

זיתים שכבשן בטרפיהם טהורין. היינו דאמר ב) רבא בשלהי סדר תעניות האלו (דף כד:) דרב יהודה כי הוה מטי לאשה שכובשת ירק בקדירה ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורין אמר הויות דרב ושמואל קחזינא הכא כלומר מוקשה היה בהלכה זו דצריכה יגיעה:
שכבשן. דרכן היה לכבוש ירק ביין או בחומץ או בשאר דברים כדאמרינן בפרק אין מעמידין (עבודה זרה דף לה:) וכבשים שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ:
בטרפיהן. בעלים שלהם עלה זית (בראשית ח':י"א) תרגום טרף זיתא:
טהורין. אם נגע שרץ בעלה לא נטמאו הזיתים דלא חשיב עלה לא יד ולא שומר אע"פ שבמתכוין כבשן בטרפיהן לפי שלא כבשן אלא למראה ולא לאחוז אותן בעליהן אלא כדי שיראו יפים יותר כשהעלין עמהן ונראין כאילו מחדש נתלשו מן האילן מתוך שעליו לחין ואינן יבשין והא דתנן לעיל אם ליקטן לתלותן בחופתו או על פתח חנותו הרי אלו מטמאין אע"ג דהתם לאו לטלטלן בההוא יד קא בעי אלא למראה בעלמא מכל מקום צריך הוא שם ליד כדי לתלותן בו:
כשות של קישות. כשהקישות הן קטנים יש להם כמין שער קטן ושמו כשות:
הנץ שלה. בפי הקישות עומד כמו נץ ארוך:
טהור. דלא חשיב לא יד ולא שומר:
לפני התגר טמא. דניחא ליה לתגר בשער ובנץ דמתוך כך נראית נאה ומוכרה ותימה וכי אין זה למראה וברישא לא פליג ר' יהודה ובתוספ' [פ"א] תניא אמרו לו לר' יהודה לא יד ולא שומר הוא ושמא היינו טעמא דרבי יהודה דמתוך שהקישות רכה ויד הכל ממשמשים בה לקנותה היתה מתקלקלת אם לא מפני שאותה שער שומרה מלכלוך ומכל דבר:

משנה ב

גלעינין. כמו גרעינין:
ולא מצטרפין. עם האוכל להשלים לכביצה דחשיב יד ולא שומר:

של רוטב. של תמרה לחה כי ההוא דתנן בטבול יום פ"ג (מ"ו) תמרים רטובות כל שהוא רוצה למוץ את גלעינתו:
אע"פ יוצא. כלומר אף על פי שיוצא מן האוכל מצטרפת עם האוכל לפי שנאכלת ומוצץ אותה מחמת רטיבותה:
חותם של יבשה פי' בערוך כל הפירות יש להן עוקץ בלא חותם וגרגור של ענבים והתמרים יש להם חותם ובראש חותם עוקץ כדתניא בתוספתא נפל ממנו גרגיר יחידי אם יש לו חותם טהור אין לו חותם טמא וצריך ליישב מאי לפיכך:
גלעינה שמקצתה יוצאה. כגון תמרה רטובה שנאכלת חציה וחציה נשארת עם הגרעין מה שכנגד האוכל חשוב שומר ומצטרף אבל אידך לא:
וכן עצם שיש עליו כזית בשר מצד א' שאינו מקיף את העצם אמר ר"ש רואין אם יש בבשר שיעור שנוכל להקיף ממנו על העצם כטבעת מצטרף ועובי החוט מפרש בתוספתא כחוט של ערב:
כגון הסיאה והאזוב והקורנית. כלו' שגם אלו כך דינם דמה שכנגד האוכל מצטרף ומה שלא כנגד האוכל אין מצטרף:
סיאה. מפרש בפרק מפנין (שבת דף קכח.) צתרי והיינו מה שלועזין פולוייו"ל אזוב אברתא קורנית חשבי שלועזין שריאה:
תניא בתוספתא [רפ"ב] רוטב שנאכל חציו וחציו קיים [ג] כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף ביבשה כנגד האוכל טמא שלא כנגד האוכל טהור דברי ר' מאיר וחכמים אומרים ביבשה הכל טהור ברוטב שנימוח חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף איזהו כנגד האוכל רבי אומר עד חלל חבילי אזוב והסיאה והקורנית כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף אי זהו כנגד האוכל רבי אומר עד חלל עצם שיש עליו בשר וכן מוח שבראש ושבקולית כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף אי זהו כנגד האוכל אם יש שם חלל עד חלל ואם אין שם חלל אין טמא אלא חיסום העליון בלבד רבי יהודה אומר קולית שיש עליו כזית בשר גורר את כולה לטומאה וחכמים אומרים אף על פי שאין עליה אלא כפול גורר את כולה לטומאה רבי ישמעאל אומר רואין את הבשר שעליה שאם ימתח ויש בו כדי להקיפו בחוט הערב כנגדו מצטרף. העצמות והגידים והקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלים אבל לא טומאת נבילות אבל נעשין הן ידות לטמא טומאת נבילות. הרוטב שנתנו ע"ג חתיכות להקפותן וכן גריסין שנתנן ע"ג פרוסות הנוגע בין ברוטב בין בחתיכות בין במקפה בין בגריסין כולו חיבור. פי' הרוטב שנתנו ע"ג חתיכות

אין זה כרוטב דרישא דהתם בתמרים רטובות והכא ברוטב של בשר כדאמרינן בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ.) מאי רוטב חלא דקריש:

עוד תניא בתוספתא דחולין פ"ק החותם טמא ביבשה וטהור ברוטב גרעינה טמאה ברוטב וטהורה ביבשה נמצאת אומר טהור ביבשה טמא ברוטב טהור ברוטב טמא ביבשה:

משנה ג

שנימוק מקצתו אין מצטרף. דאין חשוב אוכל מה שנימוק:

הפיטמא של רמון בפ' העור והרוטב (חולין דף קיח:) מייתי לה ראש של רמון שממנו מינץ יש בו ג' דברים ושם לכל אחד ואחד העומד באמצע שמו פיטמא ובתוספתא קורא ליה עמוד. וסביבות הפיטמא כמין שערות הכא קרי ליה נץ ובתוספ' קרי ליה שער. סביב מוקף כמין עטרה ושמו מסרק שהוא עשוי וחתוך כמין מסרק והיינו דתניא בתוספ' [עוקצין ספ"א] ר"א אומר הנוגע בעמוד טמא בשער ובמסרק טהור:

משנה ד

כל הקליפין. כגון קליפי אגוזים ורמונים וקליפי ביצים חשיבי שומר לאוכל ומיהו קליפת אגוזים העליונה שיש להן בשעת לקיטתה ההוא לא חשיבא דאין שומר ע"ג שומר ומטעם זה פירש בקונטרס פרק העור והרוטב (שם) דהנץ של רמון אין מצטרף משום דאין שומר על גבי שומר:

קדורה. נקובה מלשון מקדרין בהרים דעירובין (דף נח.):

משנה ה

המחתך לבשל. כגון מחתך דילועים או בצלים או בשר כדי לבשל בקדירה:

שלא מירק. שלא גמר החתיכה מלשון המתחיל במצוה אומרים לו מרוק ג) ומירק אחר שחיטה על ידו פ' אמר להם הממונה (יומא דף לא:):

אינו חיבור. אע"פ שהחתיכות עדיין מעורות במקצת:

לכבוש. שכובשין ביין ובחומץ כדי להתקיים:

ולשלוק. שליקה טפי מבישול ובהני ניחא ליה בחיבורן:

התחיל למרק. שהיו ג' או ד' חתיכות מעורות והתחיל להפריד לגמרי אחת מהן גלי אדעתיה בהני דתו לא ניחא ליה בחיבורן ואפילו המעורות שבהן אינן חיבור אי נמי אותה חתיכה שהתחיל למרק בה אינה חיבור דסופו למרקה לגמרי אבל השאר חיבור.

תני"א בתוספתא (שם פ"ב) המחתך לבשל כיון שקרצו *בין חיבור לכבוש ולשלוק ולהניח על השלחן חיבור עד שיתחיל לפרק התחיל לפרק זה שהתחיל בו אינו חיבור והשאר חיבור.

עוד תניא בתוספתא (שם) מלפפון שחתכו ונתנו על השלחן חיבור עד שיתחיל לפרק התחיל לפרק חתיכה וכל העולה עמה חיבור והשאר אינו חיבור פיקה התחתונה חיבור היא לעצמה ואינה חיבור לחתיכות היו שנים או שלשה והתחיל באחת מהן זה שהתחיל בו איט חיבור והשאר חיבור בן עזאי אומר טהרו שלשתם וחכמים אומרים אפילו אמר חציו אני אוכל שחרית וחציו אני אוכל בין הערבים זה שהתחיל בו אינו חיבור והשאר חיבור:

שאמנן. מלשון (איכה ד':ה') האמונים עלי תולע כלומר שמגודלים ומחוברים זה עם זה ומתכסה זה מזה כתולע המכוסה:

והבצלים שחמרן. מלשון (שמות ח':י') ויצברו אותם חמרים חמרים שמקובצים ומחוברין יחד שדרך האגוזים ליגדל ג' או ד' בעוקץ אחד ואינו מפרידן בשעת לקיטה וכן הבצלים ומיקרי באגוזים לשון אמון ובבצלים לשון חמרן ואית דגרסי באגוזים חמרן ובבצלים עמרן לשון קבצן כעמיר גורנה:

לפרק באגוזים. להפרישן זו מזו אי נמי לפי שיש באגוזים שתי קליפות זו על גב זו ומפרקין מהן קליפה החיצונה:

ולפקל בבצלים. כמו לקלף שמסיר מעליהן הקליפה כדתנן בפ"ק דמעשרות הבצלים משיפקל ואם אינו מפקל משיעמיד ערימה:

האגוזים והשקדים. השתא מיירי במפצע באגוזים שהקליפה של אגוז ושל שקדים הויא שומר ואע"פ שפצען הויא חיבור:

עד שירסס. שישתברו האגוזים והשקדים מלשון (עמוס ו':י"א) והכה את הבית הגדול רסיסים ותוספתא פליגא דקתני האגוזים והשקדים אע"פ שריסס חיבור עד שיתחיל לפרק:

תניא בתוספתא [שם] התחיל לפרק באגוזים ולפקל בבצלים אע"פ שיש לפניו מאה כור התחיל בא' מהם אין חיבור היו שנים או שלש והתחיל בא' מהן זה שהתחיל בו אינו חיבור והשאר חיבור בן עזאי אומר טהרו שלשתן. פי' היו שנים או שלשה צבורין אגוזים או בצלים:

עוד תניא בתוספתא [שם] התמרים והגרוגרות ששלקן ונעשו אם הרי אלו חבור רבי אומר אם ללותתן חיבור ואם להוציא את מימיהן אין חיבור:

משנה ו

ביצה. מגולגלת. צלוייה כלומר קליפתה חיבור:

שיגוס. מלשון מגיסה בקדירה דמכשירין פ"ה [מי"א]:

שירסס שישבר קליפתה כדי להסירה [א] ובתוספ' פליגא:

עצם שיש בו מוח חיבור. העצם למוח:

עד שירסס. העצם:

הרימון שפרדו. שחתך הרימון לשנים ועדיין הגרגרים מחוברין בקליפה הויא קליפה חיבור:

עד שיקיש בקנה. לנענע הגרגרים שבו:

שלל של כובסים. דרכן לשלול הבגדים זה עם זה הקטן עם הגדול שלא יאבד:

והבגד שהוא תפור בכלאים. ב' חתיכות של בגד צמר שתפרן בחוטי פשתן דודאי סופן ליקרע ולהפרד זה מזה משום איסור כלאים וכן שלל של כובסים סופו להפרד אפילו הכי חיבור לטומאה דאם נטמא זה נטמא זה:

עד שיתחיל להתיר. שמעשה מוציא מיד מעשה ואפילו שלא בשעת מלאכה הוי שלל של כובסים חיבור כדאמרי' בפרק במה טומנין (שבת דף מח:) דניחא ליה דאי מטנפי הדר מחוור להו:

תניא בתוספתא [שם] [ב] ביצה שלוקה ביצה טורמיטא אע"פ שרסס חיבור עד שיתחיל לקלף ביצה [ג] שנתבשלה בקליפתה כולה חיבור צמר שבראש כבשים ושער שבזקן תיישים אע"פ שפיספסן באור חיבור עד שיתחיל לתלוש. כנפי חגבים וקשקשי דגים אע"פ שהעביר סכין עליהם חיבור עד שיתחיל לקלף. טורמיטא מפרש בפרק הנודר מן המבושל (נדרים דף נ:). שפיספסן מפריד את השיער מלשון (נזיר דף מב.) נזיר חופף ומפספס:

משנה ז

ירוקים חזו לאכילה אבל כשמלבינים מתקלקלין ותו לא חזו בר משל כרוב לרבי אלעזר בר רבי צדוק דאכתי חזו ושל חזרת אע"ג דלא חזו מצטרפין משום שומר:

משנה ח

בני בצלים. לעמוד אמצעי קורא בן בצל:

אם יש בהן ריר. שעדיין מלא מריר הבצל ואין בו חלל:

משתערין לכמות שהן. ואין לנו למעכן ואם יש בהן חלול ממעך את חללו ואח"כ משערין לכביצה:

ספוגנית. שעשויה כמין ספוג ואינה דרוסה יפה ולא בעוטה מלשון הסופגנין והדובשנין דפרק כל שעה (פסחים דף לז.):
משתערת בכמות שהיא. בלא מיעוך:
בשר העגל שנתפח. אורחא דמילתא הוא דשל עגל נתפח ושל זקנה מתמעט:
בכמות שהן. פלוגתא היא בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נד.) אי משערינן כמות שהן עכשיו או לכמות שהיו מעיקרא:
תניא בתוספתא [שם] האגוז והשקד והתמרה המתקשקשין משתערין לכמות שהן. פי' מתקשקשין מתוך שנתייבש האוכל ונתמעט ומתחילתו כשהיה מלא לא היה מתקשקש ופלוגתא דמנחות שייכא הכא כמו במתני':

משנה ט

שנטעה בעציץ. שאינו נקוב והוכשר שם ונטמאת דכתלושה דמיא לכל דבר כדאיתא בשילהי המצניע (שבת דף צה:) והגדילה ויצאת חוץ לעציץ נחשבת כמחובר ופרחה לה טומאה:
מה טיבה ליטהר. דכיון שכשקיבלה טומאה היתה כתלושה הלכך מה שבתוך העציץ טמא ומה שהוסיף אחרי כן שיצא חוץ לעציץ טהור:
תניא בתוספ' [ספ"ב] היה משקה בעציץ שאינו נקוב נפלו משקין על גבי קישות ונטמאת הגדילה ויצאת חוץ לעציץ טהורה:

משנה י

שהשרשים יכולין לצאת. אע"פ שאינן נקובים מצמיחים ויוצא השורש עצמו ונוקב את הגלל והאדמה של אותו כלי ומכאן משמע דכלי גללים היינו של צפיעי בקר ולא כדברי האומר של אבן גלל דאותן אין השורש יכול לנוקבן אא"כ נקובים דלהכי לא נקט הכא כלי אבנים וכל שכן אבן גלל שקשים יותר:
עציץ נקוב אינו מכשיר. ואפילו לר"ש דמשוי נקוב כשאינו נקוב בסוף המצניע (שם) בהכשר זרעים מודה כדאמרי' התם:
בשרש קטן. בסוף המצניע (שם) אמרי' אמר רבא חמש מדות בכלי חרס:
כטבלא שאין לה ליזבז. שאינה מכשרת את הזרעים אין המים מכשירין אא"כ נתמלאו בכלי כדדריש בת"כ מדכתיב וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא ודרשינן בפ"ק דפסחים (דף טז.) יטמא הכשר ותניא בת"כ יכול אפילו הן בבורות שיחין ומערות יהיו מכשירין ת"ל בכלי יטמא שמלאן בכלים ואפילו מלאן בכלי וחשב שירדו לבורות שיחין ומערות ממעט התם מדכתיב אשר ישתה שמלאן לשתיה ומרבה מלאן לגבל

טיט ולהדיח בהן עצים ואבנים והשתא מתני' דעציץ נקוב שאינו מכשיר זרעים היינו בין זרעים שבתוכו דלא מקבלי הכשר משום דחשיבי כמחוברין בין מים שבתוכו דאין מכשירין פירות תלושין דחשיבי המים כמאן דמסקו אארעא אבל מים שבעציץ שאינו נקוב כמים שבשאר כלים דמו ואם מלאהו עפר עד שפתו אע"פ שאינו נקוב נתבטל מתורת כלי לענין המים ולא מכשרי המים שבתוכו כלל כטבלא שאין לה ליזבז דמים שבה אין מכשירין זרעים משום דאין לה תוך ולא חשיבי כנתמלאו בכלי ואפילו טבלא שיש לה ליזבז אם הטה על צדה אין מים שבה מכשירין כדתניא בתוספתא (שם) והיינו טעמא דלא חשיבי כמילוי בכלי מאחר דלא מנחי דרך קבלתו מיהו א"א לקיים פירוש זה כלל דהא מרעיד אילן ונוער אגודה ומוחק כרישא ושקין שנופלין למים ומעלה פירותיו לגג ועוד טובא דתנן במסכת מכשירין (פ"ג) דמכשרי אע"פ שלא היו בכלי דלא נקט בת"כ כלי דוקא אלא שיתלשו וי"ל דמילא עפר לאו משום ביטול כלי וטעמא דטבלא שאין לה ליזבז בשיש עפר ע"ג זרעים שלא ינקי מארעא הואיל ורואה האויר מארבע רוחותיה כדאשכחן בשילהי המוציא בשבת (דף פא:) דצרור שעלו בו עשבים התולש ממנו בשבת חייב חטאת הלכך חשיב כעציץ נקוב והוה ליה כמחובר בין לענין זרעים בין לענין מים שבו שאם נפלו פירות בתוכו כנפלו במים שבארץ ועד שיעלו מן המים לא מתכשרו מידי דהוה אצנון שבמערה בפ"ד [מ"ו] דמס' מכשירין ועציץ שאינו נקוב שמילאהו עפר עד שפתו הרי הוא כטבלא שאין לה ליזבז לענין זה דאם אח"כ הוסיף עפר על גביו הרי הוא כעפר שעל טבלא חלקה דהוי כמחובר לפי שרואה אויר מארבע רוחות והטה על צדה דתניא בתוספתא ארישא קאי דתנא גבי עציץ דאם הנקב מן הצד מכשיר וגבי טבלא שיש לה ליזבז בנקובה מן הצד אם הטה על צדה נמצא דקאי נקב מלמטה ואינה מכשרה והא דלא נקט עציץ שהטה על צדה דאיירי ביה שמא משום דלאו אורחיה להטותו א"נ אגב אורחיה אשמעינן שיש חילוק בין טבלא שיש לה ליזבז לשאין לה:

תני"א בתוספת"א [פ"ב] עציץ נקוב שנתנו על גבי שתי יתידות אפילו גבוה מן הארץ אמה אינו מכשיר את הזרעים בד"א מלמטה אבל מן הצד הרי זה מכשיר את הזרעים אם יש על גבי הנקב עפר כל שהוא אינו מכשיר את הזרעים טבלא שיש לה ליזבז והטה על צדה אינה מכשרת הזרעים. פי' עפר כל שהוא לא חשיב בכך כאילו אינו נקוב:

פרק ג

משנה א

הכשר מים. כדכתיב (ויקרא י״א:ל״ח) וכי יותן מים על זרע:

מחשבה. לחשב עליהם לאכילה והכל מפרש והולך:

המיוחדין לאדם. אדפתח ביה נקט:

משנה ב

החותך מן האדם. כולהו אסיפא קיימי דצריכי מחשבה והכשר בר מהנך דמפיק כל חד וחד כדאית ליה אדם בהמה חיה ועופות בחותך מהם חיים אייריי:

בכפרים. אתרוייהו קאי:

שמרקעין. פירש בערוך מין בצל:

פטריות. אין גידולן מן הארץ כדאיתא בפ' בא סימן (נדה דף נ.) דאין להם שורש:

והרגילה. עשב שקורין פורפ"א בלע"ז:

נץ החלב. פי' בערוך פרחים לבנים וי"א עשב כשמחתכין אותו יוצא חלב:

עכביות. הן אותן ששנינו בפ' המביא כדי יין (ביצה דף לד.) אבל מתקנים את הקונדס ואת העכביות ופי' בערוך ירקות שהן מרין וצריך למתקן ע"י האור ברותחין:

תני"א בתוספת"א (פ"ג) חלב שחוטה בכפרים צריך מחשבה והכשר א"ר יהודה בתחלה היה ר"ע שונה חלב שחוטה בכפרים [א] שהוא צריך מחשבה וא"צ הכשר מפני שהוכשר בשחיטה אמרתי לפניו רבי למדתנו עולשין שליקטן לבהמה ואח"כ חישב עליהם לאדם שהם צריכין הכשר שני אם יש עליהן משקה טופח הוכשרו חזר ר"ע להיות שונה כדברי ר' יהודה חלב בהמה טמאה טמא חלב חיה בין טמאה בין טהורה הרי הוא כגופה חלב נבילה וטריפה טהור שנאמר (ויקרא ז':כ"ד) וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה החותך כזית בשר מאבר מן החי ואח"כ חישב עליו צריך הכשר חישב עליו ואח"כ חתכו א"צ הכשר א"ר יוסי מפני מה אמרו נבלת עוף טהור אינה צריכה הכשר מפני שהיא מטמאה טומאה חמורה וכל המטמא טומאה חמורה א"צ הכשר. פי' חלב שחוטה בכפרים בשלהי העור והרוטב (חולין דף קכח:) מייתי לה גבי הכשר קודם מחשבה. חישב עליו ואח"כ חתכו בשלהי העור והרוטב מייתי לה אלא דקתני התם טמא והיינו א"צ הכשר דקתני הכא כלומר דלא בעי הכשר שרץ לפי שקבל טומאה אז מן האבר קודם חתיכה אבל הכשר מים בעי ומוקי לה בשהוכשר וכר"מ דאמר טומאת בית הסתרים מיטמא ואע"ג דר' יוסי אייריי בסיפא על כרחין הך רישא דלא כוותיה דאיהו ס"ל טומאת

בית הסתרים לא מטמאה בפ' בהמה המקשה (חולין דף עב:) ומיהו איכא למ"ד התם (דף עג.) חיבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמי:

משנה ג

בכ"מ. בין בכפרים בין בשווקים:

ונבלת העוף הטהור בכפרים. בפ"ק דבכורות (דף י.) ובפ' בא סימן (נדה דף נ.) מייתי לה ולא גרסינן בהך רישא והחלב דליכא למימר ביה א"צ הכשר דאי בחלב נבילה הא אין מטמא טומאה חמורה דכתיב (ויקרא ז) יעשה לכל מלאכה ואמאי לא ליבעי הכשר ואי בשחוטה ומשום שכבר הוכשר הא מתניא לעיל ומייתי לה בפ' העור והרוטב (חולין דף קכח.) חזר ר"ע להיות שונה כדברי ר' יהודה דהכשר שחיטה לא מהני לחלב משום דאכתי לאו אוכל הוא דבכפרים לאו בר אכילה הוא עד דחשיב עליה:

צריכים מחשבה. דסתמייהו לאו לאכילה קיימי ואין צריכין הכשר מים ולא הכשר שרץ לפי שסופם לטמא טומאה חמורה ובפ' בא סימן (נדה דף נא.) יליף לה מזרעים ובפ' דם שחיטה (כריתות דף כא:) פריך גבי נבלת בהמה מחשבה ל"ל לטומאה קלה היא גופה טמאה היא ומשני כגון דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דבין האי והאי הוי כביצה ומכ"מ חשיב סופו לטמא טומאה חמורה כיון דאילו מצטרף לה כזית מטמא:

בשווקים. שיש רוב עם הבאים לשוק איכא טובא דאכלי נבלת עוף טהור וחלב ומשום הכי לא בעי מחשבה והכשר נמי לא בעי דנבלת עוף טהור לא בעיא לא הכשר מים ולא הכשר שרץ משום דסופה לטמא טומאה חמורה וחלב נמי נהי דהכשר שרץ בעי דאפילו חלב נבילה אין בו טומאת נבילות כדתניא לעיל מ"מ הכשר מים לא בעי כגון חלב שחוטה דהוכשר בשחיטה אבל בכפרים דבעי מחשבה בעי הכשר דלא הוכשר בשחיטה כדפרשינן לעיל משום דהוי הכשר קודם מחשבה:

משנה ד

השבת. מין ירק ומתעשר זרע וירק כדתנן במעשרות (פ"ד מ"ה) ומייתי לה בפ"ק דע"ז (דף ז:) והכא בשבת של תרומה איירי דמשנתנה טעם בקדירה והוציאה ממנה לא מיחייב עלה זר האוכל לשלם קרן וחומש דעץ בעלמא הוא ובפ' בא סימן (נדה דף נא:) משמע דטעמא משום דסתם שבת לכמך עשויה הא אי הוה סתמא לקדירה (לא) הוה עליה תורת אוכל דתבלין [ב] מיטמאין טומאת אוכלים כדמוכח בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ.) גבי הא דמפרש מאי קיפה תבלין:

זרדים. חזו לאכילה כדאמרי' בפ' הבונה (שבת דף קג.) המזרד זרדים אם לאכילה כגרוגרת אם לבהמה כמלא פי גדי והלולבים שבהם לא חזו לאכילה אלא על ידי תיקון כדתני עד שימתיקם:

עדל. פי' בערוך דומה לצנון:

לוף. דבר שאין זרעו כלה כדתנן בפרק ט' דתרומות:

של פקועות. לולבי פקועות מזרע הפקועות עושין שמן כדתנן בפ' במה מדליקין (שבת דף כד:) בשמן פקועות ופי' בערוך שהן כמין אבטיחים קטנים והם מרים ויש מפרשים דלועין מדבריות:

משנה ה

הקושט. בושם הניתן בקטורת בפ"ק דכריתות (דף ו.):

החמס. פי' בשאלתות זנגבילא:

תיאה. היינו סיאה דלעיל בפ"ב (מ"ב) כך פי' בקונט' בפ' בא סימן (נדה דף נא:) ואי אפשר לומר כן דסיאה חייב במעשרות כדתנן בסוף פ"ג דמס' מעשרות ותנן בפרק בא סימן (נדה דף נ.) כל שחייב במעשרות מיטמא טומאת אוכלין:

חלתית. פי' בערוך לסדא פודלינטא בלע"ז:

חלות חריע וכרכום. אף הם לא נלקחו בכסף מעשר דרחמנא אמר (דברים י"ד:כ"ו) ונתתה הכסף וגו' ואכלת שם ובפ' בא סימן (נדה דף נא:) מסיים בה וא"ר יוחנן נמנו וגמרו שאין ניקחין בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלים והא דקא"ל רבי יוחנן בן נורי אם ניקחין בכסף מעשר מפני מה אין מטמאין טומאת אוכלין ובפרק בכל מערבין (עירובין דף כח.) אמרי' דקור ניקח בכסף מעשר ואין מיטמא טומאת אוכלין התם חזי על ידי שליקה וטיגון והוי כבהמה וחיה שניקחת בכסף מעשר משום דחזיא על ידי שחיטה ובישול וקור נמי לאחר שליקה וטיגון מטמא טומאת אוכלין אבל קודם שליקה דלא חזי לא מיטמא ומ"מ ניקת כיון דחזי ע"י תיקון וא"ת פלפלין מדאין מטמאין טומאת אוכלין מכלל דאין חייבין במעשר דהא תנן בפרק בא סימן כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין ואמאי לא מיחייב במעשר מ"ש מזרע גרגיר דאמרינן בריש בכל מערבין (שם) דמתעשרין זרע וירק ואמרו זרע גרגיר למאי חזי ואמר ר' יוחנן משום דראשונים שלא היה להן פלפלין היו שוחקין אותו ומטבילין בו את הצלי וי"ל דפלפלין בעינייהו לא חזו לטיבול אלא ע"י דבר אחר שמגבלין אותו במים כמו שאנו עושין הלכך כיון דבעיניה לא חזי לא מיחייבת במעשר אבל זרע גרגיר שוחקין אותו ומטבילין בו צלי אפילו בעיניה כעין שאדם מטבל פתו במלח א"נ אפי' בלא טיבול חזי לאכילה לאחר

שנשחק אלא שאין בו חשיבות אוכל כ"כ שיהו שוחקין אותו אם לא לצורך טיבול ולא דמי לפלפלין דלא (דמי) [חזי] אלא לטיבול והא דאשכחן תבלין דחייבין במעשר בפ"ק דחולין (דף ו.) דאמרינן חושש לשאור ותבלין שבה משום מעשר ומשום שביעית ובפ' העור והרוטב (חולין דף קכ.) אמרי' מאי קיפה פירמא ופריך הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא מאי קיפה תבלין אלמא דתבלין חייבין במעשר אע"ג דאין מטמאין טומאת אוכלין אלא ע"י צירוף אין כל התבלין שוין ושמא בפ"ק דחולין (דף ו.) איירי בהנהו דחזו בעינייהו כגון שומין ובצלים וכיוצא בהן ומיהו קשה דהתם דייק מיניה דלא גזרו על תערובת דמאי משמע דפשיטא ליה דאיירי בתבלין שאין דרכן להיות בעין בקדירה ובעיסה וי"ל דודאי בעיסה אין רגילות להיות בעין וקדרה נמי קתני דומיא דעיסה אבל מ"מ איירי בהנהו תבלין דמתבלי בעינייהו והלכך חייבין במעשר וכן ברייתא דר"ש בן אלעזר בפרק בכל מערבין (עירובין דף כט.) דקא חשיב עוכלא תבלין וליטרא ירק דפירש שם בקונט' דקאי אאין פוחתין לעני בגורן אבל בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ.) איירי בפלפלין ובכיוצא בהן דלא חזו בעינייהו:

משנה ו

פגין. תאנים שלא נתבשלו כדכתיב (שיר השירים ב':י"ג) התאנה חנטה פגיה:

בוסר. ענבים שלא נתבשלו ואמרינן בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נג.) הוא בוסר הוא גרוע ושיעורו כפול הלבן:

לעונת המעשרות. כדתנן בפ"ק דמעשרות (מ"ב) מאימתי פירות חייבין במעשר התאנים משיבחילו הענבים משהבאישו:

פריצי זיתים. פי' בערוך שאין נפרכין בבית הבד ובתוספתא (פ"ג) מפרש אלו הן פריצי זיתים ובפרק המקבל (בבא מציעא דף קה.) אמרי' מאי פריצי זיתים אמר רב הונא אלו רשעי זיתים כדכתיב ובני פריצי עמך וכתיב והוליד בן פריץ וכמה פריצי זיתים רבי אלעזר אומר ארבעת קבין לקורה דבי רבי ינאי אמרי סאתים לקורה ולא פליגי הא באתרא דמעיילי כורא באוללא הא באתרא דמעיילי תלתא כורי באוללא:

קצח. נילי"א בלע"ז והוא דכתיב (ישעיהו כ"ח:כ"ה) והפיץ קצח וכמון יזרוק והרגיל בו אינו בא לידי כאב לב כדאמרי' בפ' כיצד מברכין (ברכות דף מ.) ומסיק התם דריחא קשי וטעמא מעלי:

וכן לענין מעשרות. דמאן דמטמא טומאת אוכלין מחייב במעשר: תניא בתוספתא [שם] גרעיני זתים וגרעיני תמרים אף על פי ששלקן אין מיטמאין טומאת אוכלין [א] כינסן לאוכלין מיטמאין טומאת אוכלין גרעיני חרובין א) אע"פ שלא שלקן אין מיטמאין

טומאת אוכלין חרצנים והזגין [ב] אע"פ שכנסן לאוכלין בטלה דעתו תניא בתוספתא (שם) אלו הן פריצי זיתים וענבים היוצאין מתחת הגפת ומתחת הזגים חישב עליהם לאוכלין אין מיטמאין טומאת אוכלין כינסן לאוכלין [ג] בטלה דעתו: החרצנים והזגין אע"פ שכנסן לאוכלין בטלה דעתו מודה רבי יותנן בן טרי בפגין ובוסר ששלקן עד שלא באו לעונות המעשרות שהן מיטמאין טומאת אוכלין פגי הסופות מיטמאין טומאת אוכלין פגי [ד] העולשין והקרוסטלמין והפרישין והעוזרדין בעונתן למעשר [ה] אין מיטמאין טומאת אוכלין פחות מכן או ששלקן מיטמאין טומאת אוכלין רבי נחמיה אומר זיתים ובוסר שסחטן עד שלא באו לעונת המעשרות משקה היוצא מהן טהור שאינו אלא שרף לולבי הזרדין והחרובין עד שלא המתיקן אין מיטמאין טומאת אוכלין משהמתיקן מיטמאין טומאת אוכלין אבל הלוף והחרדל והתורמוסין ושאר כל הנכבשים בין שהמתיקן בין שלא המתיקן מיטמאין טומאת אוכלין קור ניקח בכסף מעשר ואינו מיטמא טומאת אוכלין כפניות רקחות בכסף מעשר ומיטמאין טומאת אוכלין רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שהוא ניקח בכסף מעשר כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורות מן המעשר ערלה וכלאי הכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפורי מצורע ופטר חמור ובשר בחלב כולן מיטמאין טומאת אוכלין ר"ש אומר כולן אין מטמאין מודה ר"ש בבשר בחלב שמיטמא טומאת אוכלון וכן היה ר"ש אומר יש נותר שמטמא טומאת אוכלין ויש נותר שאינו מטמא טומאת אוכלין כיצד לן לפני זריקת דמים אין מיטמא טומאת אוכלין לן לאחר זריקת דמים מיטמא טומאת אוכלין פיגל בקדשי קדשים ובקדשים קלים אינו מיטמא טומאת אוכלין כרשינין מיטמאין טומאת אוכלין דברי ר' יהודה ר"ש אומר אין מיטמאין טומאת אוכלים א"ל ר' יהודה יש לך דבר שהוא חייב במעשרות ואינו מיטמא טומאת אוכלים א"ל ר"ש יש לך דבר שאינו מיטמא טומאת אוכלין וחייב במעשרות אמר לו רבי יהודה אף אתה כפרת בהלכה. תלתן הכל מודים שהוא מיטמא טומאת אוכלין ביקיא אינה מיטמאה טומאת אוכלין קור ששלק ממנו מיטמא טומאת אוכלין התמרים והגרוגרות שנתנן בקדירה בתבלין מטמאין טומאת אוכלין עד שיפסלו מלאכול לאדם. חגבים שנתנן בקדירה והתבלין מיטמאין טומאת אוכלין עד שיפסלו מלאכול לאדם. פי' בעונתן למעשרות אין מיטמאין מתוך הסברא היה נראה איפכא. קור רך הנוסף על הדקל בכל שנה קודם שיגיעו ימות הגשמים ויתקשה קרי ליה קור וטוב למאכל הוא. ניקח בכסף מעשר דפרי מפרי וגידולי קרקע הוא. ואינו מיטמא טומאת אוכלין דלאו אוכל הוא ואפילו חישב עליו. רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר בפ' בכל

מערבין (עירובין דף כח:) פריך ר' יהודה היינו תנא קמא ומשני אמר אביי שלקן וטגנן איכא בינייהו ב) ורבה מסיק ברכה איכא בינייהו דלתנא קמא בורא פרי האדמה ולרבי יהודה שהכל נהיה בדברו. כפניות תמרים שלא בשלו כל צרכן. ר"ש אומר כולן אין מטמאין טומאת אוכלין. בפרק המנחות והנסכים (מנחות דף קא:) ובפ"ק דבכורות (דף ט:) מפרש טעמא דר"ש משום דכתיב מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל והני כולהו איסורי הנאה נינהו. ומודה ר"ש בבשר בחלב שמיטמא טומאת אוכלין במנחות ובבכורות מסיים בה הואיל והיתה לו שעת הכושר ופריך עלה מאי איריא שהיתה לו שעת הכושר תיפוק ליה דהשתא נמי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא דהא ר"ש שרי בשר בחלב בהנאה ומשני חדא ועוד קאמר חדא דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא ועוד לדידכו נמי היתה לו שעת הכושר. פיגל בקדשי קדשים בפרק המנחות והנסכים מסיים בה פיגל במנחה מטמא טומאת אוכלין ופריך מינה לר' אושעיא דאמר שמעתי שמפגלין במנחה לר"ש אינו מיטמא טומאת אוכלין ומשני לא קשיא כאן שהיתה לה שעת הכושר כאן שלא היתה לה שעת הכושר היכי דמי דלא היתה לה שעת הכושר דאקדשה במחובר. אמר ליה ר"ש יש לך דבר שאינו מיטמא טומאת אוכלין וחייב במעשרות. כלומר והכרשינים אינם חייבות במעשרות:

משנה ח

שאין יכולין לחיות. בפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) אמרי' דג מקרטע איכא בינייהו ואבית שמאי ור' עקיבא קאי ויש מפרשים אבית הלל ורבי עקיבא קאי:

ר' יהודה מטהר. בשלהי העור והרוטב (חולין דף קכט:) אמרי' דטעמא דר' יהודה הואיל ומעורה מעורה:

משנה ט

חלב בהמה טהורה. שנתנבלה טהור מטומאת נבילות כדתניא בריש פירקין יעשה לכל מלאכה לפיכך צריך הכשר מאחר דאין סופו לטמא טומאה חמורה אבל חלב של בהמה טמאה הוי כבשרה ומיטמא טומאה חמורה. וא"צ הכשר לטומאת אוכלין אם צירף פחות מכזית לפחות מכביצה כדפרישית לעיל אבל מחשבה ודאי בעי מידי דהוה אבישרא דבעיא מחשבה בכל מקום כדתנן לעיל:

צריך מחשבה בכפרים. ולא בשווקים אבל הכשר צריכים בכל מקום:

משנה י

הרי היא כקרקע. בפ' המוכר את הספינה (בבא בתרא דף פ:) א"ר אלעזר מ"ט דרבי אליעזר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת:

וכותבין עליה פרוזבול. בפרק בתרא דשביעית תנן פרוזבול אינו משמט והוא שטר שכותבין בית דין למלוה שמסר להם כל חוב שיש לו כדתנן התם שזהו גופו של פרוזבול ותנן התם דאין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע כלומר כשיש קרקע ללוה ואם יש לו כורת דבורים כותבים פרוזבול למלוה ועיקר הדבר מפורש בגיטין פרק השולח (גיטין דף לו.):

משנה יא

מאימתי מיטמאות משום משקה. דסתמייהו לאכילה כדתניא בפ' המוכר את הספינה (בבא בתרא דף פ:) דבש בכוורתו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה והא דתניא התם דבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה משני אביי לא נצרכה אלא לאותן שתי חלות ורבא אמר הא מני ר' אליעזר היא וסיפא דקתני חישב עליו לאכילה מיטמא טומאת אוכלין למשקין מיטמא טומאת משקין מסיק רבא אינו מיטמא טומאת אוכלין ואינו מיטמא טומאת משקים:

משיחרחר. פי' בערוך משיביא עשן ויעשן להבריח הדבורים כאילו מחרחר ריב עם הדבורים מן לחרחר ריב (משלי כ"ו:כ"א) אית דאמרי משיהרהר שיחשב מחשבה לרדות הדבש:

משירסק. מלשון חלות דבש שריסקן דתנן במס' שבת פרק חבית (שבת דף קמג:) וקשה קצת דבסוף פ"ק דשבת (דף יט:) קא חשיב ר' יוסי בר"ח חלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן מעיקרא אוכלין והשתא אוכלין אדרבה הוה ליה למימר מעיקרא משקה והשתא משקה כדמוכח מתני' דהכא דמשעה שריסקן יש בהן תורת משקה נמצא דמע"ש נעשו משקה וכשיצאו מעצמן אין זה נולד: תני"א בתוספתא [סוף פ"ג] אמר רבי יהודה לא נחלקו ר' אליעזר וחכמים על חלות דבש שאינן מקבלות טומאה באיביהן ומימיהם של כהנים לא נמנעו מהיות בודקין עליהם יין בטומאה ורודין אותה בטהרה על מה נחלקו על השבת ועל השביעית שרבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וחכ"א הרי היא ככלי ואם היתה מחוברת בטיט הכל מודים שהיא כקרקע לכל דבר היתה נתונה על גבי שתי יתידות הכל מודים שהיא ככלי לכל דבר: